

Mindehunden i Skæring

1945 – 1995

MINDELUNDEN i SKÆRING

Indviet d. 17. september 1977

Efter sigende var det allerede i 1946 på tale at rejse en mindesten på Skæring Hede for de patrioter, der blev skudt i og omkring Århus. Da politiass. Victor Horn, der selv havde været frihedskæmper på Koldingegnen, i 1948 blev stationeret i Århus, blev ideen genopfrisket, men militæret d v. s. garnisonskommandanten i Århus ville ikke give tilladelse til dette på deres skydebaneområde.

Under krigen havde tyskerne taget skydebanen i brug og beslaglagt flere af de da eksisterende sommerhuse. Skydebanearealet blev af tyskerne også brugt som henrettelsesplads for deres egne forrædere, desertører og danske frihedskæmpere.

I 1976 blev der på Victor Horns foranledning dannet en lille komite med det formål at få tilladelse til at rejse en mindesten i Skæring og skaffe de nødvendige midler til at dække udgifterne. Komiteens medlemmer blev udover Victor Horn, generalmajor Orla Nørberg, tidligere chef for V. Landsdelskommando i Århus og daværende formand for Århus samvirkende soldaterforeninger major (R) P. Roest-Nielsen, - samt daværende kaptajn i Hjemmeværnet Knud Udengaard Andersen. Sidstnævnte boede som dreng ved, - og havde da tit leget på skydebanearealet, når tyskerne ikke var der.

En gang han opholdt sig i skoven på modsat side af vejen, der fører forbi Mindelunden, - så han imellem det gamle røde skivedepot og et andet materielskur, der da lå der, - nogle civilklædte personer stå opstillet på række på det sted, hvor nu mindestenen står. Kort efter lød der en skudsalve, og de civile personer faldt døde om. Henrettelsespeletonen kunne han ikke se for skivedepotet, - han blev bange og skyndte sig tilbage i skoven.

Dengang var der ingen sommerhuse på modsat side af vejen, - kun skov, og området v/ skivedepotet var da mere åben, end det er nu, og vejen var da en lidet befærdet grusvej. Endvidere var der i sin tid ved henrettelsesstedet en lang bom med ringe i, hvortil dragonerne i Århus før i tiden bandt deres heste, når de var på skydeøvelse. Oplysninger tyder på, at selve skydevoldene også har været anvendt som henrettelsesplads. Skydebanen fungerede som sådan i den sidste tid kun med skydning og øvelse af hjemmeværnet.

En dag i 1976 meddelte daværende hjemmeværnskonsulent Søren Vestergård, at skydningen fremover i Skæring nu var indstillet, så nu kunne man søge om tilladelse til at lave en mindelund.

Da det var staten, der ejede skydebanearealet, henvendte komiteen sig til bygningsdistrikt Viborg med en ansøgning. Chefen, oberstløjtnant Damm undersøgte muligheden. Efter flere forhandlinger meddelte han os, at staten havde godkendt vores ansøgning om at rejse en mindesten på det ansøgte sted, - henrettelsesstedet. Skydebanearealet ejes nu af Århus kommune.

De henrettede, hvis navne står på mindestenen er:

*Oluf Akselbo Kroer, f 17.4.1916 i Randers
Sven Christian Johansen, f 10. 6.1923 i Odense
Otto Andreas Konrad Manley Christiansen, f 30.9.1924 i Randers
Anders William Andersen, f. 12.7.1924 i Randers
Georg Mørk Christiansen, f, 14.9.1921 i Vejle*

De gav deres liv for Danmarks Frihed

Otto Manley Christiansen.

Anders Andersen.

Sven Johannesen.

Oluf Kroer.

Georg Mørk Christiansen.

Side 4

De blev den 19.11.43. anholdt af tyskerne og henrettet her 02.12.43. De 4 første havde deltaget i sabotage, på bl.a. Langåbroerne, mens sidstnævnte havde været i en sabotagegruppe i Århus. Endvidere anholdtes i Randers samme dag violinisten Ole Hovedskov, som blev sendt til en tysk kz-lejr, hvor han pådrog sig TB. Han døde på Vejleffjord sanatorium et par år efter krigen.

Den tyske feltpræst Georg Plate besøgte dem i arresten, han havde tidligere besøgt Poul Edvin Kjær Sørensen, der var den første dansker, der blev henrettet.

Tidligt om morgenen, torsdag den 2. dec. 1943 rullede een af den tyske værnemagts store lastvogne ud fra Århus arresthus. Under "præievognen"s presseningdække befandt sig et antal bevæbnede tyske vagtsoldater samt 5 unge danske frihedskæmpere, for hvem denne morgen var den sidste. Ved 5-tiden var de blevet vækket i deres celler i det af tyskerne okkuperede arresthus med den besked, at deres benådningssøgning var afslået, og at de af krigsretten afsagte dødsdomme nu ville blive eksekveret.

De havde haft besøg af en tysk feltpræst, havde været til alters og havde haft lejlighed til at skrive brev til de pårørende, og nu gik turen i morgenmørket til "et eller andet sted i nærheden af Århus", hvor henrettelserne skulle ske. "Stedet" var det militære skydeterræn på Skæring Hede. Her døde Oluf Akselbo Kroer, Sven Christian Johannesen, Otto Andreas Konrad Manley Christiansen og Anders William Andersen, alle 4 fra Randers, samt Georg Mørk Christiansen, Århus.

Der foreligger to ret udførlige øjenvidneskildringer af de 5 dødsdømtes sidste timer. Den ene blev givet af den tyske feltpræst, Georg Plate, og den anden dukkede op efter krigen i form af en politirapport, skrevet af dansk politi under afhøring af oberfeldwebel Johannes Nicolaj Clausen, der under det meste af besættelsen gjorde tjeneste som tolk ved den tyske krigsret i Århus. Af hans forklaring fremgår, at de dødsdømte kl. 5 om morgenen fik at vide deres benådningssøgninger var afslået, og at henrettelserne skulle finde sted inden for de næste to timer. De blev gjort bekendt med, at de måtte skrive et afskedsbrev til deres pårørende. Feltpræst Plate, der var i uniform og bar et Røde-Kors-armbind, fortalte, at han opsøgte de dødsdømte hver for sig - Georg Mørk Christiansen frabad sig i første omgang besøg af præsten - og at han havde sagt, han kom som menneske og i menneskelighedens navn og ikke som soldat. Oluf Kroer havde bedt om at komme til alters, og der blev i hast gjort klar til altergang i een af cellerne for de fire fra Randers. Pastor Plate talte om den ukendte soldat og sagde bl.a.. "Vi er alle ukendte soldater. Den ukendte soldat er international, udenfor og over alle nationaliteter. Men der er een, for hvem der ikke findes ukendte soldater - det er Jesus Kristus, han kender hver eneste af os, og han vil have os ind i sit samfund og skænke os sin evighed".

Bagefter fik hver af de fire et skriftord, og så førtes de tilbage til deres celler, hvor præsten besøgte dem endnu en gang. De fire fra Randers bad præsten hilse deres kære og fortælle, at de gik rolige og fattede i døden. Oluf Kroer bad præsten sige til hans mor: "Du må ikke være bedrøvet, men vær overbevist om, at jeg er hjemme i Himmelen, og der skal jeg møde dig". Oberfeldwebel Clausen fortalte om køreturen til Skæring Hede, at Sven Johannesen og Georg Mørk Christiansen var lænket sammen med håndjern. Forklaringen skulle være den, at de to havde været gruppeledere. Under transporten havde Sven Johannesen opmuntret kammeraterne og bl.a. sagt: "Nu må I ikke være kede af det, kammerater. I ved jo, at det er for Danmark, vi har kæmpet, og det er for Danmark, vi skal dø".

På henrettelsespladsen blev de dødsdømte bundet med reb om brystet til fem pæle, der stod med ca. to meters indbyrdes afstand. Dødsdommene blev forkyndt endnu engang, og hver af de fem havde lejlighed til igen at tale med feltpræst Plate. Sven Johannesen og Georg Mørk Christiansen ønskede ikke at få bind for øjnene. Til det sidste sekund kunne de se den modstander, de gav deres liv for at bekæmpe, herunder de værnemagtssoldater, som udgjorde henrettelsespelotonen.

De fire fra Randers døde øjeblikkelig. Derimod konstaterede den tyske læge, at Georg Mørk Christiansen fra Århus udstødte nogle suk, og en underofficer fik derfor ordre til at skyde Mørk Christiansen direkte gennem tindingen med en pistol, har oberfeldwebel Clausen forklaret.

De henrettede blev umiddelbart efter lagt i kister i deres eget tøj og kørt til en ukendt begravelseslads.

Da meddelelsen om henrettelserne på Skæring Hede den 2. dec. nåede Randers, gik fagene på halv over det meste af byen. Denne flagning blev af tyskerne opfattet som en demonstration og provokation, og de gjorde politimesteren ansvarlig for den, hvorfor H. H. Volquartz måtte forlade sit embede.

Og kampen mod besættelsesmagten stoppede ikke trods dødsdomme og henrettelser. De fem, som faldt på Skæring Hede, blev tværtimod ved deres eksempel en spore til øget indsats.

Kaj Munk - der en måned senere skulle falde som den første Dansker for tyske snigmorderes kugler, da han i Hørbylunde bakker v/Silkeborg blev dræbt af "Peter gruppen" under ledelse af Wolfgang Sohnlein - skrev disse linier om de henrettede:

*"Drenge, I drenge som døde -
I tændte for Danmark i dybeste mulm et lysende morgenrøde"*

Disse linier er nu indhugget på mindestenen. De 5 sabotører gav ikke deres liv forgæves, idet sprængningerne af Langå broerne gav genlyd ud over landets grænser, og det kan i dag dokumenteres, at sabotageaktionen blev kendt ud over landets grænser, den fik en psykologisk virkning, ikke alene i det tyske hovedkvarter, - men også hos de allierede, gennem den eng. gesandt i Stockholm Victor Mallet.

Ved et tilfælde fandt man i sommeren 45, hurtigt frem til, hvor de i Skæring d. 2.12.44 henrettede 5 frihedskæmpere var blevet begravet. En del af de tyske soldater skulle efter krigen hjælpe danske officerer med affinde og bortrydde minerne, der var nedlagt langs den jyske Vesterhavskyst, bl.a. i klitterne langs kysten i det store militære øvelsesområde v/Oksbøl.

En dag var der en tysk soldat, der henvendte sig til en dansk officer og spurgte, om det danske militær kendte noget til, at der i 1944 var blevet begravet nogle henrettede frihedskæmpere der i nærheden, - ellers mente han, at han stadig kunne huske hvor og finde stedet.

Begravelsespladsen blev fundet nær Husby Klitplantage og ligene identificeret som de 5 henrettede herfra Skæring.

Frihedskæmperne blev ført til deres hjemegn og begravet, - Otto Manley Christiansen til Bispebjerg, Oluf Kroer på Hornslet kirkegård, Georg Mørk Christiansen på Vestre kirkegård i Århus og Anders Andersen og Sven Johannesen på Ndr. kirkegård v/Hadsundvej i Randers, hvor der er et særligt, mindre afsnit for krigens ofre, hvor mindeplader er opsat.

Komiteen holdt i 76-77 adskillige møder og rettede forespørgsler til forskellige om tilskud til mindestenen. Det viste sig, at vores største problem faktisk var at finde en egnet sten og helst gratis, - men endelig lykkedes det. Victor Horn kontaktede ingeniøren v/motorvejskontoret, der anlagde den nye motorvej fra Århus til Skanderborg, han forklarede, at han havde en ca. 3 m stor, opgravet sten liggende tæt ved den gamle Skanderborg - Randers landevej, -fandt den egnet og tog med glæde imod tilbudet, såfremt vi kunne få den fri - op fra det sumpede engområde.

På en henvendelse og ansøgning om hjælp fra ingeniørtropperne i Randers, svarede oberst Eriksen, at de gerne ville hjælpe, og da de betragtede hjælpen som en øvelse for mandskabet, så var hjælpen gratis.

Et hold under ledelse af premierløjt. Lindegård klarede opgaven på 1 dag, - stenen blev placeret på rette sted, men måtte dog senere, ved velvillig hjælp fra Falck, transporteres ned til stenhugger Kofoed, Århus for indhugning af inskription og retur igen efter færdiggørelsen. Hjemmeværnet havde sørget for, at der blev støbt en god og solid sokkel til stenen.

Det var i mellemtiden lykkedes komiteen at få samlet de nødvendige penge ind til dækning af udgifterne, hovedsagelig fra banker og sparekasser samt foreninger, private og pårørende.

Renterne af restbeløbet har hidtil kunnet klare de løbende udgifter, men med den lave rentesats nu er dette slut, så komiteen modtager gerne større eller mindre beløb til vedligeholdelse af stenen og området.

Det var en stor hjælp for komiteen, at vi havde fået pressens bevågenhed til "aktionens" gennemførelse, ellers var det måske ikke lykkedes os at fremskaffe de ca. 25.000 kr. som blev indsamlingens resultat. Her skal nævnes Frydensberg fra Århus Stiftstidende, redaktør Erik Holm fra Lokavisen, der selv boede tæt ved skydebanen. Jyllandsposten og Demokraten, der da eksisterede. Nævnes skal det også, at TV 1 v/Steen Bostrup omtalte arbejdet og TV-avisen v/Anna Nissen viste senere store klip fra selve indvielsen. Den største pressedækning, - både før og i årene efter indvielsen, har vi dog fået fra Randers Amtsavis v/ Viggo Thorstenson, der selv havde siddet i kz-lejr, sammen med sin svoger, - før omtalte Ole Hovedskov.

Under et komitemøde på Skæring Hede kom direktør Bjerregård fra Mars Stilladser tilstede. Han tilbød at give os en 10 m høj flagstang, og sætte en vand-håndpumpe op, mægtigt til den der var der under krigen. Danmarkssamfundet skænkede en fanedug. Under arbejdet med indvielsesplanerne og årene derefter, har vi desuden fået en stor personlig hjælp fra major Rasmussen, Hjemmeværnsdistrikt Djursland og major Padbjerg, daværende formand for forsvarsbrødrene.

Under devisen: "Kæmp for alt, hvad du har kært" blev den færdiggjorte sten indviet d. 17.9.77 kl. 14.00 af Kongehusets repræsentant greve Ingolf i overværelse af ca. 300 deltagere. Fynske livregiments musikkorps spillede før og under højtideligheden. Flaget blev hejst, - og man sang "Der er ingenting, der maner", - hvorefter komiteformanden Victor Horn indledte, først med at byde greve Ingolf og grevinden velkommen, derefter den øvrige forsamling og gav desuden et kort rids over højtidelighedens forløb.

Efter at greve Ingolf havde afsløret mindestenen, gik man over til kransenedlægning. Der blev nedlagt krans og buketter af repræsentanter fra hæren, flåden, Århus kommune v/

Borgmester Thorkild Simonsen, soldater- og modstandsforeninger samt familie. Det var en rørende stund og et smukt syn at se mindestenen stå der i skoven flankeret af ca. 30 faner fra forskellige foreninger.

Derefter var der nogle korte taler af direktør Svens Seehusen, formand for frihedskampens veteraner. Civilingeniør Chr. Bach, Randers talte om de henrettede, som han havde kendt. Nu afdøde direktør Leon Houlby talte for de allierede danske våbenfæller.

Så sang man "Kongernes Konge", - hvorefter biskop Henning Høirup holdt andagt. Sluttelig sang man "Altid Frejdig", hvorefter faget blev nedtaget og retræten spillet.

Den nye mindesten blev nu beset nærmere af de mange deltagere.

Der har hvert år siden været afholdt en mindehøjtidelighed ved stenen, - i begyndelsen både d.2.12 og d. 4.5, men fra 1979 har det kun været d. 4.5 p. g. a. decemberkulden.

Den 30.8.81 talte Victor Horn til en gruppe tidligere kz-fanger fra Norge, der gerne ville se stedet.

Mindelunden har bl.a. været besøgt af arveprinsesse Caroline-Mathilde, hvor formanden Victor Horn fremviste stedet.

Gennem årene har flere kendte personer holdt den årlige mindetale. I anledning af 50-årsdagen for henrettelserne d 2.12. 93 talte kommandør Fage- Pedersen Århus.

Efter mange års virke for komiteen og som praktisk leder af 4. maj-højtideligheden, - ønskede generalmajor Orla Nørberg i 1988 at trække sig tilbage. Han blev afløst af bankdirektør Sv. E. Husum, der bl.a. sørgede for, at vi fik et nyt skilt "Mindelunden" sat op. Husum flyttede i 1992 til Herning, og som nye komiteemedlemmer indtrådte kompagnichef i HJV Preben Ditlev og formanden for Århus samvirkende soldaterforeninger Henning Nordmand.

Mindehøjtideligheden 4. maj er hvert år foregået på næsten samme måde som ved indvielsen, og komiteen har haft den glæde, at der hvert år kommer et stigende antal deltagere, der efter afslutningen finder sammen privat på denne frihedens, - lys-i-vinduet-aften, som mange ser frem til med glæde.

Komiteen til mindelundens bevarelse

*Victor Horn
Peter Roest-Nielsen
Knud Udengaard Andersen
Henning Nordmand
Preben Ditlev*